

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1951

FÖRSTA KAMMAREN

Nr 30

3–7 november.

Debatter m. m.

Tisdagen den 6 november.

Sid.

Svar på fråga av herr Näsgråd ang. utredningen rörande ändringar i vattenlagen	4
--	---

Onsdagen den 7 november.

Svar på interpellation av herr Wistrand om upphävande av visumtvånget beträffande Västtyskland	6
Säkerställandet av personal för sjukvården	9
Inrättande av socialattachébefattningar	10
Interpellation av herr Cassel ang. länsstyrelsernas organisation m. m.	13

Samtliga avgjorda ärenden.

Onsdagen den 7 november.

Utrikesutskottets utlåtande nr 14, om godkännande av överenskommelse ang. varuutbytet med Schweiz m. m.	9
Statsutskottets utlåtande nr 180, ang. säkerställandet av personal för sjukvården	9
— nr 181, ang. inrättande av socialattachébefattningar	10
— nr 182, ang. utredning rörande laboratoriepersonalens utbildningsförhållanden	13
— nr 183, ang. anställande av socialt utbildade befattningshavare vid de större poliskårerna	13

Lördagen den 3 november.

Kammaren sammanträdde kl. 2 eftermiddagen; och dess förhandlingar leddes av herr andre vice talmannen.

Justerades protokollet för den 27 nästlidne oktober.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 512, av herr *Bengtson m. fl.*,
nr 513, av herr *Svärd m. fl.*, och
nr 514, av herr *Norling* och herr

Persson, Ola,

alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat I för budgetåret 1951/52 till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet den av herr *Andersson, Lars*, väckta motionen, nr 515, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utlämnande av stödlån till jordbrukare i anledning av svartrostskador på vete av 1951 års skörd.

Anmälades och bordlades

utrikesutskottets utlåtande nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av överenskommelse angående varuutbytet mellan Sverige och Schweiz m. m.; samt

statsutskottets utlåtanden:

nr 180, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag rörande säkerställande av personal för sjukvården;

nr 181, i anledning av väckta motioner om inrättande av särskilda social- eller arbetsmarknadsattachébefattningar inom utrikesförvaltningen;

nr 182, i anledning av väckt motion om skyndsamt utredning rörande laboratoriepersonalens utbildningsförhållanden; och

nr 183, i anledning av väckt motion angående åtgärder för att främja till-

komsten av särskilda befattningar vid de större poliskårerna för fullgörande av uppgifter av social art.

Herr andre vice talmannen anmälde, att till kammaren överlämnats Kungl. Maj:ts proposition nr 225, med förslag till lag om investeringskonto för skog, m. m.

Den kungl. propositionen blev nu föredragen och lagd på bordet.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare.

Undertecknade anhålla härmed vördsam om ledighet från riksdagsgörömlen fr. o. m. den 6 november och tills vidare för fullgörande av uppdrag som ombud vid Förenta Nationernas generalförsamling i Paris.

Stockholm den 1 november 1951.

Ulla Lindström. *Erik von Heland.*

S. G. W. Wahlund. *Åke Holmbäck.*

Allan Vougt. *Georg André.*

Rickard Sandler.

På gjord proposition bifölls ansökningen för den tid, varunder ifrågavarande kammarledamöter på grund av det i ansökningen omförmälda uppdraget vore förhindrade att delta i riksdagsarbetet.

Ledighet från riksdagsgörömlen för fullgörande av offentligt uppdrag beviljades vidare herr *Grym* för tiden från och med den 5 till och med den 24 innevarande månad.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.05 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Tisdagen den 6 november.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Justerades protokollen för den 30 och den 31 nästlidne oktober.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med stöd av bifogade läkarintyg anhåller jag härmed om förlängd ledighet från riksdagsarbetet till den 20 november 1951.

Södertälje den 2 november 1951.

John Björck.

Att riksdagsmannen *John Björck* på grund av Hypertrophia prostatae är oförmögen till arbete fr. o. m. den 17 september 1951 och i behov av vård å sjukhus minst t. o. m. den 20 november 1951 intygar

Länslasarettet i Södertälje den 2 november 1951.

M. Aavik,
leg. läkare.

Den begärda ledigheten beviljades.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till riksdagen.

Då jag förordnats att från och med den 1 december 1951 vara sändebud i Canada, får jag härmed vördsamt anhålla om entledigande från och med nämnda datum från mitt uppdrag som bankofullmäktig.

* Stockholm den 2 november 1951.

Klas Bööck.

På särskilda propositioner biföll kammaren berörda anhållan samt beslöt, att

med anledning därav val av en fullmäktig i riksbanken jämte en suppleant för denne skulle anställas; och uppdrog kammaren verkställigheten härav åt de vid detta riksmöte av kammaren redan tillsatta valmän och suppleanter för utseende av riksdagens fullmäktige i riksbanken jämte deras suppleanter.

Ang. utredningen rörande ändringar i vattenlagen.

Jämlikt § 20 av kammarens ordningsstadga hade herr *Näsgård* till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet framställt en så lydande fråga: »När kan den utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen, som igångsattes jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1945, beräknas bli slutförd?»

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet **ZETTERBERG**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara nämnda fråga, erhöll nu ordet och anförde: Herr talman! Ledamoten av denna kammare herr *Näsgård* har frågat mig, när den utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen, som igångsattes jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1945, kan beräknas bli slutförd.

Till svar härå får jag anföra följande.

Utredningen tillsattes ursprungligen för att utarbeta förslag till ändringar i vattenlagen i syfte att vinna snabba prövning av frågor om tillämnade utbyggnads- eller regleringsföretags tillåtlighet samt att i samband därmed undersöka möjligheterna för en avveckling av 1939 års lag angående tillfällig vattenreglering. Till fullgörande av detta uppdrag har utredningen avlämnat två promemorior av den

Ang. utredningen rörande ändringar i vattenlagen.

15 januari 1946 och den 12 september 1947. På grundval av den första promemorian genomfördes vid 1946 års riksdag en ändring i slutstadgandet till 1939 års lag i syfte att underlätta en blivande avveckling av lagen. Den år 1947 avgivna promemorian, vilken innehöll bl. a. förslag om utsträckt möjlighet att meddela deldom i vattenmål, har ännu ej föranlett lagstiftning. Dröjsmålet har bl. a. förorsakats av att det ekonomiska läget icke ansetts möjliggöra ett upphävande av 1939 års lag. Förslaget är emellertid nu föremål för behandling i justitiedepartementet, och jag hoppas att, om ej andra ännu mera angelägna lagstiftningsuppgifter lägga hinder i vägen, proposition i ämnet skall kunna föreläggas 1952 års riksdag.

Utredningen har sedermera fått ytterligare arbetsuppgifter. Den senaste tidens starka utveckling på vattenbyggnadsområdet har givit anledning till åtskilliga reformkrav i fråga om vattenlagstiftningen. Jag vill särskilt nämna den av riksdagen år 1947 beslutade skrivelsen (nr 313) om utredning av frågan om gottgörelse till bygd för skada, som föranledes av vattenkraftanläggningar och vattenregleringar, samt beträffande möjligheterna att i fråga om sådan skada, som drabbat enskild, lämna denne ersättning i annan form än i penningar. De framställningar om lagändringar som sålunda inkommit från olika håll ha överlämnats till utredningen. Med hänsyn till frågornas omfattning har utredningen uppdelat detta arbete i etapper. Hittills ha avgivits en promemoria den 28 februari 1950 angående ändrade bestämmelser till skydd för fisket samt en promemoria den 30 maj 1950 angående bygdekraftsfrågan. Inom kort — sannolikt omkring årsskiftet — är att förvänta ett förslag rörande frågan om möjligheterna att i ökad utsträckning fastställa ersättning i annan form än i penningar. Vidare avser utredningen att framlägga förslag rörande förenkling av vattenboken. Även detta förslag kan väntas inom den närmaste tiden. Därmed äro de framförda reformkraven till väsentlig del prövade av utredningen.

Huruvida ytterligare några frågor skola upptagas av utredningen är tills vidare icke avgjort.

Herr NÄSGÅRD: Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Jag vill samtidigt säga att det är mycket välkommet att få denna sammanfattning av kommitténs arbete. Utifrån bygderna har man gjort påstötningar och undrat, när kommittén egentligen skulle bli färdig, och jag förstår att det huvudsakligen är ersättningsfrågorna som man fäster sig vid. Jag hoppas nu, att det inte skall dröja alltför länge, innan de återstående förslagen äro avgivna.

Jag skulle vilja tillägga några erinringar av mera allmänt slag, som ha ett direkt samband med min fråga. De gällande riksdagsberättelsens innehåll. När jag skulle ta reda på hur det låg till i detta fall, slog jag upp riksdagsberättelsen och fann då, att kommittén hade tillsatts i slutet av år 1945. Enligt 1946 års riksdagsberättelse skulle utredningsuppdraget kunna slutföras under år 1947. 1949 års riksdagsberättelse innehåller upplysningen, att utredningsuppdraget beräknades kunna slutföras under år 1949. I 1950 års riksdagsberättelse meddelas, att uppdraget beräknades kunna slutföras under år 1950, och i årets riksdagsberättelse slutligen säges det, att utarbetande av förslag till ändrade bestämmelser om ersättning med anledning av företag enligt vattenlagen m. m. har påbörjats och torde kunna avslutas i början av år 1951. Nu befinna vi oss i november 1951, och utredningen är inte klar.

Jag förstår att dröjsmålet beror på att kommittén under arbetets gång fått nya arbetsuppgifter. För omkring tjugu år sedan infördes den metoden, att regeringen refererar nytillsatta kommittéers direktiv i riksdagsberättelserna — efter en motion av herr K. G. Westman, vill jag minnas. Nu inträffar det ofta, att kommittéer få helt nya direktiv under utredningens lopp. Det skulle vara mycket önskvärt att få de nya direktiven omnämnda i riksdagsberättelsen, och

Ang. upphävande av visumtvånget beträffande Västtyskland.

jag vill vädja till statsrådet att ta den frågan under omprövning.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 225, med förslag till lag om investeringskonto för skog, m. m.

Föredrogs och bordlades ånyo utrikesutskottets utlåtande nr 14 samt statsutskottets utlåtanden nr 180—183.

Anmälades och bordlades en av herr *Mannerskantz* under sammanträdet till herr talmannen avlämnad, av honom och herr *Arrhén* undertecknad motion, nr 516, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild avgift vid vissa investeringar (investeringsavgift), m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.10 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Onsdagen den 7 november.

Kammaren sammanträdde kl. 2 eftermiddagen.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med stöd av bifogade läkarintyg får jag anhålla om ledighet från riksdagens arbete under den tid intyget utvisar.

Örnsköldsvik den 5 november 1951.

Axel Andersson.

Att ledamoten av första kammaren *Axel Andersson* på grund av akut luftvägsinfektion är förhindrad deltaga i riksdagens arbete under tiden 5 november—10 november, intygas härmed.

Örnsköldsvik den 5 november 1951.

Nils Huss.

Stadsläkare.

Den begärda ledigheten beviljades.

Ang. upphävande av visumtvånget beträffande Västtyskland.

Ordet lämnades till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Wistrands* interpellation om upphävande av visumtvånget beträffande Västtyskland, och nu yttrade: Herr talman! Med kammarens tillstånd har herr *Wistrand* till mig riktat följande fråga: »Har Sveriges regering för avsikt att i den allmänna samfärdselns intresse föreslå den västtyska regeringen ömsesidigt upphävande av passvisumtvång vid resor till eller genom resp. länder?»

Till svar får jag meddela, att frågan om upphävande av visumtvånget mellan Sverige och Förbundsrepubliken Tyskland för några månader sedan upptagits från tysk sida. Frågan befinner sig under övervägande, och svenska regeringen har ännu icke tagit någon definitiv ståndpunkt i saken.

För svenskt vidkommande har sakens behandling fördröjts därigenom att man

Ang. upphävande av visumtvånget beträffande Västtyskland.

ansett sig böra avvakta en planerad internationell konferens, vid vilken bl. a. vissa tekniska pass- och viseringsspörsmål av intresse även i förevarande sammanhang skola behandlas.

Herr WISTRAND: Herr talman! Jag ber att till hans excellens herr utrikesministern få framföra ett tack för det svar som jag har fått, även om det egentligen inte säger något positivt om själva sakens behandling. Det enda som för mig var en nyhet är att frågan tagits upp även från tyskt håll. Det gör, enligt min uppfattning, att vi ännu allvarligare böra ta itu med frågan och försöka att bringa den till en positiv lösning.

Vi sträva ju i Sverige, liksom man gör i övriga länder i Europa, att åstadkomma ett alltmer vidgat samarbete och att skapa förhållanden som möjliggöra ett fritt andligt och materiellt utbyte. En förutsättning härför är att rörelsefriheten inom Europa och världen i övrigt inte belägges med större hinder än vad förhållandena absolut kräva.

Jag vet att man i Tyskland känner den särställning, i vilken de flesta europeiska länder alltjämt placera Tyskland i detta hänseende, som en diskriminering, som en gång har varit förklarlig men som icke längre är av nöden. Man har faktiskt en känsla av att den jämställdhet, som man säger sig önska skapa mellan Tyskland och övriga länder, i praktiken ofta blir fördröjd mer än vad som är nödvändigt. Det problem, som det här i dag närmast gäller, är naturligtvis i detta sammanhang en liten fråga, men det är också en fråga som borde kunna lösas lättare än andra just ur det europeiska samarbetets intresse.

Sverige har dessutom enligt min uppfattning alldeles särskilda skäl att kräva en ändring i fråga om det nu gällande visumtvånget. Vårt lands geografiska läge medför att en stor del av våra utländska förbindelser, ja, de allra flesta, när det gäller utomskandinaviska länder, måste gå över Tyskland. Den resande allmänheten har inte alltid haft klart för sig att det består visumtvång

för Tyskland, och det har hänt upprepade gånger att svenska resande ha måst stanna vid den tyska gränsen på grund av att de icke varit försedda med genomresevisum, varigenom de resande förorsakats förluster i både tid och pengar. För Sverige borde det därför vara ett alldeles särskilt intresse att snabbt ta upp denna fråga, så att den får en positiv lösning.

Jag hoppas att jag i det svar, som jag har fått av hans excellens herr utrikesministern, kan inlägga, att man i Sveriges utrikesdepartement har dessa synpunkter klara för sig och att man från svensk sida vill bidra till att frågan snabbt skall lösas i positiv riktning. Om Sverige vill gå i spetsen för att verkligen driva fram denna fråga till en lösning, är jag övertygad om att vi därmed skulle tjäna framtidens intressen.

Herr LUNDQVIST: Herr talman! Jag ber först att på det varmaste få instämma i det uttalande, som herr Wistrand här gjort, och i den vädjan och förhoppning som han har uttalat om aktivitet i denna fråga från den svenska regeringens sida.

Jag vill emellertid i detta sammanhang också gärna rikta en vädjan till hans excellens herr utrikesministern att ägna välvillig uppmärksamhet även åt trafikförhållandena över den gamla huvudleden mellan Sverige och kontinenten, ångfärjerutten mellan Trelleborg och Sassnitz, vilken ju för närvarande, som framgick också av herr Wistrands yttrande, icke fyller den uppgift som denna rutt tidigare svarat för. Alla veta vi, att för närvarande praktiskt taget hela persontrafiken mellan Norden och kontinenten samt England går över de danska öarna med därmed förenade utomordentligt stora svårigheter för de danska statsbanorna att avveckla denna trafik, särskilt under högsommaren med den väldiga trafikstegring som då uppkommer. Om det vore möjligt att få trafiken uppdelad såsom tidigare och om trafiken från Sverige till väsentlig del

Ang. upphävande av visumtvånget beträffande Västtyskland.

kunde ledas den gamla vägen, skulle givetvis för trafiken i sin helhet en väsentlig fördel vinnas.

Trafik upprätthålles för närvarande mellan Trelleborg och Sassnitz med våra svenska färjor i regelbundna, dagliga turer. Vi ha både gods- och persontrafik regelbundet mellan Sverige och Berlin. Vi ha t. o. m. vissa dagar i veckan direkt sovvagn mellan Stockholm och Berlin. Det har emellertid tidigare varit mycket svårt att åstadkomma goda anslutningar från Berlin i olika riktningar utåt kontinenten och omvänt. Sedan åtskillig tid tillbaka ha dock förhandlingar pågått mellan de olika järnvägsmyndigheterna för att söka rätta till detta förhållande och skapa någorlunda normala järnvägskommunikationer mellan Norden och Europa över Berlin. Vid en europeisk tidtabellskonferens, som denna höst hållits i Oslo, har också enligt vad jag inhämtat en överenskommelse träffats mellan de svenska och östtyska järnvägsmyndigheterna som till nästa sommar skulle åstadkomma goda direktförbindelser inte bara med Berlin, utan även över Berlin till München med direkta vagnar också på denna linje.

I detta läge vore det naturligtvis av utomordentligt stor vikt, om man kunde åstadkomma sådana lättnader i fråga om tull- och passformalitetserna samt viseringstvånget, som behövas för att trafiken skall kunna flyta fram någorlunda normalt. Jag begär inte och vågar heller inte tänka mig, att det under nuvarande förhållanden skulle vara möjligt att slopa viseringstvånget vid resor denna väg. Men mycket skulle säkert vara vunnet, om det vore möjligt att genom överenskommelser med de ryska myndigheterna åstadkomma, att de resande lättare och kanske även billigare än för närvarande kunde erhålla erforderligt visum och få genomresevisum genom Berlin till München eller andra platser utanför den östtyska zonen och åter. Då jag själv tidigare suttit med vid de förhandlingar, som järnvägsstyrelsen haft med de ryska myndigheterna i Berlin, vet jag, att man från rysk sida alltid har sagt sig hysa ett livligt intresse för att söka

åstadkomma bättre förhållanden på denna trafikled.

Då avsikten nu uppenbarligen är, såvitt jag uppfattade hans excellens utrikesministerns svar rätt, att upptaga viseringsfrågorna vid en särskild konferens, vill jag gärna passa på tillfället att vädja till herr utrikesministern att därvid också söka göra vad man rimligen kan göra från svensk sida för att åstadkomma så drägliga förhållanden som möjligt för trafiken över denna naturliga farled mellan Sverige och Tyskland.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena UNDEN: Herr talman! Vad beträffar upphävande av viseringstvånget i förhållande till Västtyskland är regeringen livligt intresserad av att man skall komma därhän. Det framgår också av mitt svar, att den inkomna framställningen ännu icke har slutbehandlats och att vi gärna vilja undersöka de möjligheter, som finnas att slopa visumtvånget, så ingående som möjligt.

Jag vill dock nämna att det är stora vanskligheter förenade med en sådan åtgärd. Åtskilliga myndigheter, som preliminärt ha uttalat sina synpunkter på saken, ha ställt sig mycket negativa. Jag har dock för min del icke uppgivit hoppet att vi ändå så småningom skola kunna komma fram till något positivt resultat. Det bör emellertid kanske också nämnas, att såvitt jag vet har ingen av Europarådets medlemsstater ännu upphävt visumtvånget i förhållande till Västtyskland. Man kan inte komma ifrån att förhållandena där allttjämt skapat särskilda svårigheter, som alltså samtliga stater inom Europarådet ha ansett sig tvungna att fortfarande ta hänsyn till.

Den frågan som herr Wistrand särskilt berörde om svenskars genomresa gäller naturligtvis ändå bara en mindre grupp av de olika spörsmål, som komma upp i detta sammanhang. Den stora frågan är att upphäva viseringstvånget för tyskar, som önska komma till Sverige. Jag kan nämna att under ett års tid — jag tror att det var förra året —

Ang. säkerställandet av personal för sjukvården.

beviljades ungefär 20 000 tyskar visering för inresa till Sverige, medan det inte var mer än några hundra eller kanske ett tusental som fingo sina viseringsansökningar avslagna. I stort sett får således den stora massan av de tyskar som önska komma till Sverige visering. Jag är medveten om att det vore mycket enklare att slopa denna formalitet, men det finns, som sagt, betänkligheter mot ett sådant beslut, som icke kunna förbises.

Vid den konferens, som är avsedd att äga rum, ha vi från svensk sida tänkt att samråda med en del andra stater om detta problem. Däremot torde där icke kunna tas upp sådana frågor som herr Lundqvist antydde, då ju varken Östtyskland eller Ryssland äro representerade vid denna konferens.

Vad för övrigt beträffar herr Lundqvists synpunkter kan jag bara säga, att jag skall låta min kollega kommunikationsministern få del av dem.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den av herrar *Manner-skantz* och *Arrhén* väckta motionen, nr 516, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild avgift vid vissa investeringar (investeringsavgift), m. m.

Vid förnyad föredragning av utrikesutskottets utlåtande nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av överenskommelse angående varuutbytet mellan Sverige och Schweiz m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. säkerställandet av personal för sjukvården.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 180, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag rörande säkerställandet av personal för sjukvården.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lodenius* m. fl. (I: 2) och den andra inom andra kammaren av herr *Andersson* i Dunker m. fl. (II: 7), hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning och förslag rörande säkerställandet av personal för sjukvården.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att motionerna I: 2 och II: 7 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr LODENIUS: Herr talman! I egenkap av motionär skall jag be att få göra några korta kommentarer till statsutskottets föreliggande utlåtande.

Motivet till den motion, som behandlas i utskottets förevarande utlåtande, har varit det icke obekanta förhållandet, att det på grund av bristen på personal är svårt att kunna utnyttja alla platser som stå till förfogande för sjukvårdens behov. Svårigheterna härvidlag variera från ort till ort och från tid till tid, men de förekomma kanske i större utsträckning än vad man i allmänhet är benägen att tro. Såväl befolkningsutvecklingen inom vårt land som den fortgående expansionen inom sjukvården försvårar möjligheterna att anskaffa tillräckligt med personal, och detta gäller för övrigt inte bara inom sjukvården.

Den rådande byggnadsregleringen har under åtskilliga år hämmat utbyggnaden av våra sjukvårdsanstalter. Som bekant föreligga stora utbyggnadsplaner för våra sjukvårdsinrättningar, vilka endast vänta på byggnadstillstånd för att komma till utförande. Att en sådan utbyggnad är synnerligen väl motiverad råder väl intet tvivel om, men denna utbyggnad kommer att kräva mycket personal. Man frågar sig, herr talman, ibland hur det skall bli möjligt att få tillräckligt med personal, när, som jag nyss sade, det redan nu många gånger är svårt att i full utsträckning få erforderlig personal till de sjukvårdsinrättningar som redan finnas. Enligt mitt

Om inrättande av socialattachébefattningar.

förmenande måste det därför vara en mycket angelägen uppgift att i görligaste mån se till att det går att erhålla personal till det väsentligt ökade antal sjukvårdsplatser som undan för undan tillkomma. Det räcker med andra ord icke med att endast bygga, utan man måste samtidigt trygga behovet av personal.

Utskottet framhåller i sitt utlåtande, att åtgärder härför redan vidtagits, och belyser också genom en tabellarisk uppställning att en förbättring redan inträtt, i varje fall när det gäller sjuksköterskorna. Det är ju enbart glädjande att sjuksköterskornas antal ökat och att möjligheterna att utbilda sköterskor förbättrats genom tillkomsten av ett ökat antal elevplatser. Huruvida ökningen sedan är tillräcklig med hänsyn till det växande behovet är en annan fråga, som jag inte vågar ha någon säker mening om.

Vidare framhåller utskottet, att 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen, som i dagarna slutfört sitt arbete, verkställt en approximativ uppskattning av behovet av sjukvårdspersonal fram till år 1960. Likaså lär, enligt vad utskottet inhämtat, 1949 års arbetskraftsutredning vara färdig med sitt betänkande inom en nära framtid. Utskottet menar därför att några ytterligare åtgärder för närvarande icke äro påkallade.

Även jag, herr talman, vill hoppas att nämnda utredningar tillsammans tagna skola resultera i förslag till åtgärder, som kunna komma att befrämja att våra sjukvårdsanstalter tillgodoses med erforderlig personal.

Som frågan nu ligger till har jag, herr talman, intet yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Om inrättande av socialattachébefattningar.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 181, i anledning av väckta motio-

ner om inrättande av särskilda social- eller arbetsmarknadsattachébefattningar inom utrikesförvaltningen.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Åman* och fru *Lindström* (I: 19) och den andra inom andra kammaren av herrar *Gustafsson* i Stockholm och *Henriksson* (II: 26), hade hemställts, att riksdagen måtte uttala sig för inrättandet av socialattachébefattningar i vissa länder och hos Kungl. Maj:t hemställa om att viss utredning härom måtte verkställas, så att förslag i ärendet kunde föreläggas nästkommande riksdag.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att motionerna I: 19 och II: 26 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr STEN: Herr talman! Detta utlåtande från statsutskottet kunde måhända vid ett första påseende icke befinnas anmärkningsvärt. Det har väckts en motion i en fråga, och utskottet har besvarat den. Utskottet har naturligtvis full rätt att komma till det resultat, som det har kommit till.

Men om man läser utlåtandet en gång till, finner man att det, åtminstone enligt min mening, är ett ganska anmärkningsvärt utlåtande. Man finner nämligen i detsamma inga som helst erinringar om att vi här i landet ha haft socialattachéer, att det alltså icke gäller inrättande utan återinförande av sådana befattningar. Jag kommer icke ihåg utan till hur många som inrättades och när detta skedde, men jag tänker att många av oss komma ihåg, att den svenske tidningsmannen och fackföreningsmannen Wilhelm Jansson i slutet av sin levnad var socialattaché vid den svenska beskickningen i Berlin. Om jag inte tar fel, var väl den siste av de svenska socialattachéerna ackrediterad — vilket kanske inte är det rätta uttrycket — vid internationella arbetsbyrån i Genève.

Jag föreställer mig att statsutskottet inte gärna kan ha behandlat denna fråga utan att ha haft något slags föredrag-

Om inrättande av socialattachébefattningar.

ning. Jag har inte undersökt, om motionärerna ha uppmärksammat att frågan inte är ny, att det alltså inte gäller inrättande, såsom de skriva, utan återinförande av dylika befattningar. Men det lämnar jag därhän. Motionärer resonerar ju ofta som om de voro de första människorna på jorden och ta ingen hänsyn till vad som skett före deras inträde på arenan. Men i ett riksdagens utskott föreställer man sig gärna, att det går till på annat sätt: att sekretariatet är angeläget att ställa in frågan i sitt rätta sammanhang. Då Sverige tills helt nyligen haft socialattachéer kan man inte, föreställer jag mig, i samband med besvarandet av en sådan här motion underlåta att fråga sig, vilka erfarenheter man hade av dessa befattningar och anledningen till att de så småningom blevo indragna.

Jag har all respekt för det, såsom vi brukar säga, mäktiga statsutskottet, och jag har också en rätt stor förståelse för utskottens särart. Statsutskottet är ju vant vid att bara säga, att »det här tillstyrka vi» och »det här avstyrka vi». Motiven behåller statsutskottet gärna för sig självt. Det vore ju otänkbart att ett lagutskott skulle kunna framlägga ett sådant här utlåtande över en väckt motion, att ett sekretariat med en Gunnar Danielson, en Eje Mossberg eller deras företrädare eller efterträdare i spetsen skulle kunna lämna en sådan här arbetsprodukt efter sig.

I själva sakfrågan har jag givetvis ingen anledning att uttala någon mening. Jag sympatiserar med motionärerna. Men när de nu inte äro här för att upptaga någon diskussion med statsutskottets talesman på denna punkt, får jag nöja mig med att ha uttalat dessa reflexioner, knutna till utformningen av det föreliggande utskottsutlåtandet.

Herr MANNERSKANTZ: Herr talman! Det är visserligen så att herr Sten icke har ställt något yrkande, och i sådana fall brukar man ju inte ta upp kammarrens tid med att diskutera med vederbö-

rande, som begärt ordet. Jag vågar nu göra det i alla fall, ty dels ha vi i dag inte så lång föredragningslista, dels har ju herr Sten tillåtit sig att göra anmärkning mot statsutskottets arbetsmetodik.

Jag undrar om det inte finns ett verkligt skäl till att det kan sägas föreligga en skillnad mellan lagutskottens och statsutskottets sätt att redovisa de olika frågorna. Jag tror att det skulle vara nästan omöjligt för statsutskottet med dess mellan 300 och 400 olika utlåtanden vid varje riksdag att i varje fråga göra allt vad det kunde för att prestera historiska utredningar. Jag är inte säker på vare sig att detta skulle vara möjligt eller att det skulle uppskattas så förfärligt mycket av riksdagens ledamöter.

I den här förevarande frågan ha motionärerna icke på något sätt erinrat om att det skulle ha funnits några svenska socialattachéer tidigare. Jag vet för resten ännu icke riktigt säkert om de voro socialattachéer i den meningen, att de voro utnämnda såsom sådana, eller om de voro anställda vid beskickningarna och där fullgjorde vissa uppgifter, såsom sker även nu vid de svenska beskickningar, som finnas världen över — där ha vissa attachéer att observera även de sociala områdena och vad som där händer, utan att de därför kallas för socialattachéer. Detta ha vi inhämtat upplysning om under den långa tid, som denna motion legat på statsutskottets bord; det är ju ända sedan i våras.

Om det å andra sidan varit så, att det funnits speciellt utnämnda socialattachéer i Berlin och på andra ställen och dessa befattningar sedan blivit avskaffade, tycker jag, herr talman, att detta tyder på att de varit obehövlige. Ty att avskaffa en redan inrättad befattning brukar alltid vara en mycket besvärligare åtgärd än att nyinrätta en befattning, som icke funnits förut. Den upplysningen, som herr Sten här lämnade, om den nu är formellt riktig — att den är sakligt riktig betvivlar jag inte — tyder därför snarare på att det inte visat sig nödvändigt för oss att ha särskilda socialattachéer. Vi ha dessutom inom

Om inrättande av socialattachébefattningar.

statsutskottet resonerat som så, att det kanske vore viktigare för andra länder att ha socialattachéer vid sina beskickningar i Sverige, där det onekligen kan finnas mycket för dem att inhämta, än att vi skulle ha socialattachéer i de flesta av världens länder.

Herr talman! Jag yrkar bifall till statsutskottets förslag.

Herr ÅMAN: Herr talman! När denna motion väcktes låg den tanken bakom, att man skulle söka få till stånd intimare förbindelser med vissa andra länder främst i vad det gällde en del av vår arbetsmarknadsverksamhet, en del av vår socialvård och även annat, där kontaktarna trots allt äro mycket bristfälliga.

Man kan kanske invända, såsom här gjorts, att det har större intresse för mindre avancerade länder att ha socialattachéer hos oss än vad det är för ett i socialt avseende så avancerat land som Sverige att ha sådana attachéer utomlands. Emellertid är uppgiften för dessa socialattachéer icke endast att arbeta i den ena riktningen. Vi motionärer ha sett saken så, att de fylla en mycket värdefull funktion både för det land, som sänt ut dem, och för det land, i vilket de äro placerade, då de i båda riktningarna snabbt och med säkert omdöme och god information kunna ge besked om olika ting på det sociala området. Jag vill särskilt betyga, att vi här i landet ha haft en utomordentlig nytta av exempelvis Englands socialattachéer. Visserligen inrättades institutionen ganska sent, men de engelska socialattachéerna ha i vårt land underlättat förutsättningarna att få säker kännedom om engelska förhållanden och de ha också i sitt hemland kunnat medverka till att sprida en riktig och rättvisande bild av Sveriges sociala förhållanden, däri inkluderat förhållandena på arbetsmarknaden.

Jag tror att man i rättvisans namn måste säga, att tjänstemännen vid våra beskickningar och inom utrikesdeparte-

mentet göra allt vad de kunna även i det hänseende det här gäller. Men det är icke möjligt för dem, det veta vi av erfarenhet, med den belastning som de ha genom annat arbete, merkantila uppgifter och uppgifter som sammanhånga med Förenta Nationerna och andra internationella organ, att ägna tid och uppmärksamhet åt det sociala området i all den utsträckning som det numera är förtjänt av.

Om man ser på hur vår utlandsrepresentation numera är organiserad med särskilda militärattachéer och tjänstemän för olika speciella områden, så är faktiskt vad som här föreslås en ganska blygsam begäran. Men även mot en sådan blygsam begäran kan naturligtvis alltid resas det skäl, som statsutskottet anfört, nämligen att vi på grund av det budgetära läget inte orka med det. På denna punkt måste även motionärerna vara känsliga. Jag vill dock alldeles bestämt påstå, att vi icke kunna räkna med att de, såsom utskottet säger, »icke obetydliga personalförstärkningar på utrikesrepresentationens område», som ägt rum, skulle kunna medverka till att fylla den lucka som vi här ha velat fylla. Det betraktar jag som uteslutet. Tjänstemännen hinna helt enkelt inte med det. Dessutom kräves ovillkorligen, att de som syssla med dessa ting få speciellt inrikta sig på det sociala området och i största möjliga utsträckning skaffa sig kunskap om det. Även om vi ha mycket skickligt folk i utrikesrepresentationen kunna vi inte begära av dem att de skola vara något slags allvetare, som på alla tänkbara områden kunna furnera oss med icke endast inhämtade skriftliga och andra informationer utan också säkra värdeomdömen om saker och ting på det sociala fältet.

Jag skall, herr talman, nu icke yrka bifall till motionen av det skäl som här redan anförts: det budgetära. Jag vill dock betrakta statsutskottets skrivning såsom i någon mån positiv. Jag är inte säker på att statsutskottet skulle ha intagit den ställning, som det här gjort, därest det budgetära läget sett annorlunda ut än det nu gör. Om man verk-

ligen tränger in i frågan skall nog även statsutskottet komma till den uppfattningen, att utrikesrepresentationen med sin nuvarande personaluppsättning inte räcker till för den uppgift, som det här gäller, och inte är inställd på den på det sätt, som man har rätt att kräva.

Vi skulle genom denna verksamhet inte bara tillföra oss information och vetenskap om vad som händer i andra länder. Det finns, som jag redan antytt, en annan och icke oväsentlig sida av verksamheten. Min övertygelse är, att även en så relativt ringa utvecklad verksamhet på området, som här föreslagits genom tillsättandet av svenska socialattachéer utomlands, skulle vara ägnad att skapa ett icke oväsentligt mått av goodwill för Sverige genom att kunna sprida säker kännedom om olika ting på det sociala fältet i vårt land. Detta blir nu på grund av brist på personal, brist på tid och brist på möjligheter att verkligen tränga in i alla de detaljer, som äro nödvändiga, icke möjligt.

Jag vill alltså, herr talman, uttala den förhoppningen, att när vi i ett gynnsammare budgetärt läge återkomma till frågan, så skall man finna större förståelse för vikten av att inrätta de befattningar i vår utlandsrepresentation, som här föreslagits.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 182, i anledning av väckt motion om skyndsamt utredning rörande laboratorieppersonalens utbildningsförhållanden; och

nr 183, i anledning av väckt motion angående åtgärder för att främja tillkomsten av särskilda befattningar vid de större poliskårerna för fullgörande av uppgifter av social art.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Interpellation ang. länsstyrelsernas organisation m. m.

Herr CASSEL erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! I mitten av år 1948 tillkallade dåvarande chefen för inrikesdepartementet sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning rörande länsstyrelsernas organisation och ställning inom den lokala förvaltningen. I direktiven framhölls bl. a. att den gällande länsstyrelseorganisationen daterade sig från den 1 januari 1938 men att densamma till följd av utvecklingen på detta område numera visat sig i åtskilliga hänseenden otidsenlig. Det gällde framför allt att stärka länsstyrelsernas ställning, varvid uppmärksamheten borde riktas på frågan om tillskapande av rimliga befodringsmöjligheter för personalen ävensom att möjliggöra en god rekrytering. Utredningen avlämnade sitt betänkande i juli 1950. I bilaga 13 till 1951 års statsverksproposition anförde departementschefen, att utredningens förslag var föremål för överväganden inom departementet och att framförda förslag med avseende på länsstyrelsernas personalorganisation finge anstå i avbidan på resultatet av dessa överväganden. Någon proposition i ärendet har ännu icke avlämnats.

Länsstyrelsernas inre organisation företer i dag påtagliga brister. Genom ett numera föråldrat sätt för ärendenas handläggning kunna förefintliga möjligheter till en rationalisering av arbetet icke tillvaratagas. Svårigheter ha uppstått att bemästra olika arbetsuppgifter, varför personalen i betydande utsträckning anlitas för overtidsarbete — utan att någon ersättning därför utgått. Gällande instruktion öppnar icke heller tillräckliga möjligheter för en ändamålsenlig differentiering av göromålen mellan olika slag av tjänstemän efter graden av deras kvalifikationer. Ärendenas antal har ökat betydligt under de senaste tio åren, och nya verksamhetsområden ha dessutom tillkommit. De personalförstärkningar, som tid efter annan till följd härav visat sig nödvändiga, ha mestadels skett i form av inrättandet av lägre tjänster.

Interpellation ang. länsstyrelsernas organisation m. m.

Den kvalificerade personalen inom fördringsförhållandena. Såsom framgår länsstyrelserna utgöres till största delen av jurister. Sålunda tjänstgöra för närvarande cirka 400 jurister inom länsstyrelserna. Det är alldeles uppenbart, att den här redovisade utvecklingen har haft en högst ogynnsam inverkan på beframt framgår av följande sammanställning.

Befattningshavare	Ålder vid inträde i statstjänst	Vid utnämning till innehavd tjänst	Den 1 januari 1949
Å landskansli:			
Landssekreterare	27,1	49,1	53,9
Länsassessor	28,3	44,6	50,9
Länsnotarie 1:a klass	28,7	42,2	48,5
Länsnotarie 2:a klass	28,4	38,4	41,3
Å landskontor:			
Landskamrerare	25,2	49,3	56,9
Taxeringsintendent	26,9	44,3	47,6
Länsassessor	28,9	42,6	46,6
Taxeringsrevisor	30,9	36,5	39,5
Länsbokhållare 1:a klass	28,9	37,2	43,4
Länsbokhållare 2:a klass	31,4	35,7	38,0
Taxeringsinspektör Ce 27	28,9	36,3	38,2
Taxeringsinspektör Ce 24	29,3	33,8	35,1

Det är här genomgående fråga om beframt framgår av följande sammanställning. Såsom framgår länsstyrelserna utgöres till största delen av jurister. Sålunda tjänstgöra för närvarande cirka 400 jurister inom länsstyrelserna. Det är alldeles uppenbart, att den här redovisade utvecklingen har haft en högst ogynnsam inverkan på beframt framgår av följande sammanställning.

Det är här genomgående fråga om beframt framgår av följande sammanställning. Såsom framgår länsstyrelserna utgöres till största delen av jurister. Sålunda tjänstgöra för närvarande cirka 400 jurister inom länsstyrelserna. Det är alldeles uppenbart, att den här redovisade utvecklingen har haft en högst ogynnsam inverkan på beframt framgår av följande sammanställning.

Det är här genomgående fråga om beframt framgår av följande sammanställning. Såsom framgår länsstyrelserna utgöres till största delen av jurister. Sålunda tjänstgöra för närvarande cirka 400 jurister inom länsstyrelserna. Det är alldeles uppenbart, att den här redovisade utvecklingen har haft en högst ogynnsam inverkan på beframt framgår av följande sammanställning.

Under sådana förhållanden är det icke att undra på att länsstyrelserna under längre tid brottats med betydande rekryteringssvårigheter. Duktiga jurister söka sig av naturliga skäl numera icke till länsstyrelserna. Tvärtom äro strävandena att komma därifrån starkt

framträdande. Under de 5 sista åren ha 70 jurister lämnat banan. Därav ha många övergått i kommunal tjänst.

Det är ett framträdande samhällsintresse, att länsstyrelserna utrustas med en sådan personaluppsättning, att de kunna tillfredsställande fullgöra sina åligganden. En fortgående försvagning av länsstyrelsernas personalorganisation kommer nämligen bl. a. att utgöra ett svårt hinder mot en ur många synpunkter önskvärd decentralisering av förvaltningsarbetet. Länsstyrelserna ha nu att besluta i ett flertal frågor, som på märkbart sätt beröra den enskilde medborgarens förhållanden. Som exempel härpå må anföras de administrativa frihetsberövandena. Den enskilde individen kan med rätta göra anspråk på att samhället erbjuder tillfredsställande garantier för rättssäkerheten. Löneläget för den kvalificerade personalen inom länsstyrelserna samt de härigenom uppkomna rekryteringssvårigheterna komma otvivelaktigt att vålla skadeverkningar, och det är därför ett angeläget intresse

Interpellation ang. länsstyrelsernas organisation m. m.

att snarast bringa rättelse i rådande missförhållanden.

Med hänsyn till den stora betydelsen av att ingen tid försittes för en upprustning av länsstyrelserna får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framställa följande frågor:

1) Ämnar herr statsrådet med det snaraste medverka till en förändring av länsstyrelsernas inre organisation i syfte att främja intresset av en effektiv och rationell förvaltningsapparat?

2) Vilka åtgärder har statsrådet för avsikt att vidtaga för att tillskapa rimliga löne- och befodringsförhållanden för den kvalificerade arbetskraften inom länsstyrelserna?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 517, av herr *Spetz*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild avgift vid vissa investeringar (investeringsavgift), m. m.;

nr 518, av herr *Spetz*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild avgift vid vissa investeringar (investeringsavgift), m. m.;

nr 519, av herr *Andrée* och herr *Eriksson*, *Einar*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild avgift vid vissa investeringar (investeringsavgift), m. m.;

nr 520, av herr *Mannerskantz* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om räntereglering m. m.;

nr 521, av herr *Ohlon* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om räntereglering m. m.; samt

nr 522, av herrar *Ohlon* och *Lindblom*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utlämnande av stödlån till jordbrukare i anledning av svartrostskador på vete av 1951 års skörd m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.43 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.